

З ДОСВІДУ РОБОТИ

*Юлія Дубова, провідний редактор,
Анастасія Літашова, завідувач відділу
Луганської обласної універсальної наукової бібліотеки
імені О. М. Горького*

**РОБОТА РЕГІОНАЛЬНОГО ТРЕНІНГОВОГО ЦЕНТРУ
ЛУГАНСЬКОЇ ОУНБ ІМ. О. М. ГОРЬКОГО
ЗА ПРИНЦИПОМ ЧОТИРЬОХ «К»**

З початком роботи в м. Старобільську Луганська ОУНБ ім. О. М. Горького поновила діяльність свого Регіонального тренінгового центру (РТЦ). Основні напрями роботи таких підрозділів визначено ще програмою «Бібліоміст» у 2013 р., і нині бібліотека доповнює їх новими підходами й тематикою освітніх заходів. У Луганську тренінговий центр задовольняв освітні потреби населення за допомогою занять з основ комп'ютерної

грамотності у сформованому інтернет-центрі, надавав кваліфіковану підтримку працівникам інших бібліотек області. Сьогодні центр продовжує роботу вже на новому місці, активно співпрацюючи з різними організаціями та освітньо-культурними закладами області, надаючи різноманітні освітні послуги та популяризуючи неформальну освіту серед населення. Центр об'єднує представників різновікових категорій: дітей, підлітків, дорослу аудиторію. Та-

кож спрямовує діяльність на згуртування внутрішньо переміщених осіб (ВПО), людей з інвалідністю, безробітних містян, усіх зацікавлених у набутті додаткових умінь та навичок. Бібліотекарі з різних куточків Луганщини продовжують відвідувати методичні семінари, давати запити на індивідуальне навчання або ж долучатися до дистанційного навчання.

З огляду на те, що бібліотека розпочала роботу в новому приміщенні, котре не має такої матеріально-технічної бази, як у Луганську, та не пристосоване до проведення масових семінарів, працівники вирішили компенсувати цей суттєвий недолік зміною формату роботи. Отже, сьогодні РТЦ діє за принципами чотирьох «К», де першочерговість віддається Критичному мисленню, Командній роботі, Комунікації та Креативності в розв'язанні проблем. Центр працює в мобільному режимі: більшість тренінгів фахівці бібліотеки проводять за межами бібліотеки, швидко реагуючи на запити жителів області.

Діяльність РТЦ охоплює, окрім методичної складової, тренінги з децентралізації, культури українського мовлення, дизайну, інформаційної безпеки та медіаграмотності, SMM-менеджменту та еконавчання. З березня 2018 р. центр почав координувати роботу клубу програмування для дітей віком 8–13 років, що діє за підтримки всеукраїнської мережі факультативних волонтерських клубів кодування *Code Club UA*.

Робота за принципами чотирьох «К» покликана усунути бар'єр між ВПО та місцевими жителями, який виник у 2014 р. після стрімкого зростання чисельності населення у зв'язку з переїздом великої кількості біженців до територій, підконтрольних Україні. До сьогодні спостерігається діяльнісна конкуренція між ВПО та містянами в напрямках розвитку туристичного, інформаційного, культурно-освітнього потенціалу міста. Найперша причина такого становища – дезінформація, превалювання ініціатив з боку ВПО, які помітно вирізняються більш практичними та інноваційними напрямками діяльності, актуальними в сучасному світі. Також працівники центру організовують процес так, щоби вплинути на досить низький рівень суспільної інтеграції в місті. Зараз центр рухається в напрямі активного долучення до роботи людей з інвалідністю, що перебувають у стані цілковитої відмежованості від головних суспільних подій у Старобільську. Кожен тренінг має на меті вплинути на гендерно нетолерантне середовище в місті, зрушення з місця проблеми консервативних поглядів на явища ЛГБТ, ейджизму (дискримінація за віком), усунення гендерних стереотипів, пов'язаних із гендерною сегрегацією, сексизмом, фейсизмом (переважне виділення обличчя в зображенні чоловіків і більший акцент на тіло в зображенні жінок у ЗМІ) шляхом загального залучення до процесу навчання, саморозвитку, створення спільних проектів.

Сьогодні багато членів громади зацікавлені у здобутті неформальної освіти. Аби різні її представники не стали заручниками просвітництва, дістаючи поверхові знання на поодиноких недовготривалих

тренінгах від приїжджих діячів, тренери РТЦ проводять свою роботу іншим чином: організовують волонтерські комплексні тренінги за тим чи іншим напрямом, здійснюють виїзні освітні заходи на замовлення, розробляють теми і проблематику тренінгів за запитом самих учасників. Окрім того, робота центру ґрунтується на інноваційному наданні освітніх послуг: тренери послуговуються суто авторськими програмами, надають учасникам можливість обирати теми, впливати на зміст навчального матеріалу, визначати методи, що застосовуються впродовж тренінгу. Така організація навчального процесу спрямована на врахування індивідуальних особливостей і для тих осіб, які повільно сприймають інноваційні ідеї, і для тих, які швидко їх підхоплюють.

Удосконалення роботи РТЦ – важлива мета, яку поставила перед собою бібліотека в Старобільську. Це пов'язано зі злободенними проблемами прифронтового міста та потребами старобільчан. Принципи роботи центру підтримала Старобільська міська рада, профінансувавши підготовлений ним проект «Швидка освітня допомога». За цим проектом здійснюються виїзні тренінги в різних закладах, організаціях. Проводяться також індивідуальні заняття для осіб, зацікавлених у тому чи іншому освітньому напрямі. Співпрацює центр і зі старобільським вільним простором *STB City Hub*, в якому реалізується проект «Формування платформи неформальної освіти на базі креативного суспільного простору *STB City Hub*».

За період роботи РТЦ у м. Старобільську протягом 2016-го – I півріччя 2018 р. проведено 164 тренінги за різними напрямками. Найпопулярнішими були і є тренінги з культури українського мовлення (навчання пройшли 144 особи), децентралізації (182) та SMM-менеджменту (113). В інших тренінгах – з інформаційної безпеки, медіаграмотності, дизайну – взяла участь менша кількість людей через вузьку спеціалізацію та особливу специфіку напрямів. Умовою організації навчання за цими напрямками є комплектування мінімальних за кількістю учасників тренінгових груп – від 5 до 10 осіб.

З огляду на проблему слабого залучення дітей, особливо із малозабезпечених родин, до активностей у Старобільську, тренери працюють з дітьми та підлітками 8–13 років у *Code Club* та з еконавчання.

Клуб програмування відвідують 32 дітвину, розділені на дві групи. В них факультативні заняття відбуваються двічі на тиждень і тривають годину. Тренер проводить навчання з дітьми за чотирма рівнями складності. За пройдений перший рівень – володіння візуальною мовою програмування *Scratch* – перша група клубу вже отримала сертифікати в червні цього року. На першому курсі навчання діти оволодівали основами роботи з графікою. Попереду ще чотири курси різного рівня важкості: володіння *Scratch II*, *Hard Scratch*, створення сайтів за допомогою HTML та CSS, і останній рівень – ознайомлення з базовими уявленнями про мову програмування *Python*. Варто зауважити, для навчання у *Code Club* дітям зовсім не обов'язково мати сер-

йозні навички програмування, написання кодів. Слід лише з пазлів у *Scratch* скласти ті варіанти, які потрібні для цілісного проекту. Це розвиває логічне мислення, дає змогу фантазувати, створювати все, що дітям заманеться. На відміну від школи, де діє ознайомлювальна програма під назвою «Сходи до інформатики», в клубі діти мають реальну можливість стати ближче до світу програмування за рахунок поглибленого пізнання цієї галузі. Навчання в *Code Club* допомагає дітям підготуватися до інноваційного майбутнього, де передові позиції вже посідає професія програміста.

Еконавчання – ще один напрям роботи РТЦ Луганської ОУНБ ім. О. М. Горького, що передбачає роботу з дітьми та підлітками в окремих групах. Тренери запрошують до участі учнів початкових та старших класів з різних шкіл Старобільського району. Комплекс тренінгів «Екологія Маленького принца» проводиться для учнів початкових класів. Разом із тренером діти розробляють місії з порятунку довкілля під проводом Маленького принца. Основна тема тренінгів – сортування побутових відходів та перероблення вторинної сировини.

«Чи пробачить нам планета?» – так називається інший комплекс занять для дітей старших класів. Тренери спілкуються з учнями про найглобальніші екологічні проблеми світу, зокрема, аналізують та шукають шляхи вирішення вісьмох основних проблем екології в Україні. Під час еконавчання тренери використовують різні технічні засоби навчання, ігрові форми взаємодії та бесіди. Як результат – усі діти, які приєднуються до еконавчання, заохочуються до участі в місцевих толоках з прибирання, підтримують місцеву ініціативу «Сортуй своє» та проект щодо впровадження системи роздільного збирання твердих побутових відходів у Старобільську.

Тренінги з культури українського мовлення – організація навчального процесу для дорослої аудиторії, що спрямовується на вдосконалення практичних навичок української літературної мови за допомогою авторських інтерактивних вправ від тренерів РТЦ. Кожне заняття готується і проводиться двома тренерами – викладачами української мови і літератури. Такі тренінги – не просто повторення пройдені школьній програмі, а й дослідження сучасного стану оновлення української мови; пошук суто українських відповідників до калькованих слів та словосполучень; усунення суржику; розгляд впливу діалектів на сучасну українську літературну мову; вивчення явища білінгвізму. Оскільки жителі області зазнають значного впливу російської мови, то більшість із них розмовляють саме російською або ж суржиком. Боротьба з цією типовою для всього регіону проблемою і є найголовнішим спрямуванням роботи тренерів під час навчання. Тренери працюють з учасниками за такими темами: «"Ні!" суржику», «Наголошуй правильно», «Цінні вказівки правопису», «Фразеологізми, що смакують», «"Родзинки" частин мови», «Шалені диктанти», «Майстри аудіювання», «Говоріння від душі» тощо.

До участі в кожному тренінгу запрошують не більше 15 осіб.

Мають попит тренінги з SMM-менеджменту, що збирають стартап-групи. Учасникам пропонується комплекс навчальних заходів із використання та керування процесами в межах соціальної платформи задля якісної промоції організацій, бізнесу тощо. Теоретичний матеріал охоплює такі теми, як визначення цільової аудиторії, дослідження її потреб та поведінки, проведення аналізу сторінок у *Facebook*, каналів у *Telegram*, що мають відповідати меті просування товару/послуги, розробленню загальної стратегії присутності компанії в соціальній мережі тощо. В практичній частині тренер особисто контролює процес навчання, даючи поради та настанови.

Тренінги з інформаційної безпеки та медіаграмотності – дискусійний напрям роботи РТЦ. Учасники вивчають проблеми кібербезпеки, інформаційної агресії, виявлення та критичного осмислення фейків по ТБ та в Інтернеті, уникнення маніпулювання свідомістю, обговорюють такі теми, як: «Що таке інформаційна агресія?»; «Як уникнути маніпулювання свідомістю?»; «Фальсифікація в Інтернеті»; «Кібербезпека на роботі й удома».

За креативною наповненістю превалюють тренінги з дизайну. Навчальні курси цієї тематики мають на меті виявити та проаналізувати найтипівіші помилки в оформленні презентацій, створенні найпоширенішої інформаційної інтернет-продукції. Тренер-дизайнер допомагає вивчити та практично втілити інноваційний напрям дизайнерської діяльності – дизайн мислення. Учасники мають змогу не лише вивчати основи візуального оформлення, а й створювати власні проекти, поступово формулюючи їхню мету та завдання. Головні теми занять стосуються створення графічних робіт, призначених для розміщення в Інтернеті, поліграфії, надання відповідей на конкретні запитання, а також навчання використання різних ресурсів і програмного забезпечення. Головний принцип роботи на тренінгу – показати не те, якою має бути гарна дизайнерська робота, а те, якою вона не повинна бути. Матеріал подається в простій та доступній формі, щоб учасники засвоїли базові принципи якісного дизайну.

Децентралізація – напрям роботи РТЦ, що є частиною проекту «Розробки курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні» (ПУЛЬС), що реалізується за підтримки IREX. Він покликаний інформувати про реформу, її перебіг та можливості для громади. Тренінг об'єднує навколо себе людей не лише з теоретичною метою, а й задля того, щоби посприяти участі громади в управлінні державою. На кожній зустрічі всі охочі можуть проконсультуватися з різних питань перебігу децентралізації не лише в регіоні, а й в Україні загалом. Тренер будує дискусію, представляючи різні ситуації, щоб викликати певну реакцію та налаштувати учасників на пошук рішень. Такі тренінги – наймасовіші, оскільки для міста це одна з найактуальніших тем.

Робота РТЦ Луганської ОУНБ ім. О. М. Горького задовольняє освітні потреби всіх без винятку

представників громади, які шукають додаткові альтернативні джерела для саморозвитку, безкоштовного та швидкого накопичення потрібних знань і вмінь з метою просування власної справи й працевлаштування. РТЦ удосконалює свою діяльність, щоб охоплювати аудиторію з різних куточків Луганщини, особливо з найдепресивніших та чутливих до сучасних освітніх трансформацій міст і сіл.

Отже, основними завданнями центру є надання можливості членам громади в рівних умовах здобувати знання, сприяння зміцненню командного духу на засадах взаємної поваги і толерантності. Кожен

тренінг – це комплекс інноваційних інтерактивних методів та прийомів, що мають на меті зруйнувати стереотипні уявлення у сферах освіти і соціумі загалом, підтримати освітню реформу в Україні, зміцнити її засади. Перевагу тренери віддають практиці, що цілеспрямовано готує містян до свідомого вибору. Оскільки проект передбачає цілковиту відмову від усталених уявлень про освіту та гендерні ролі в ній, то кожен учасник, який приєднується до РТЦ, стає носієм гендерної свідомості, має можливість вільно, без жодних примусів та стандартних меж, обирати власний напрям саморозвитку. ■